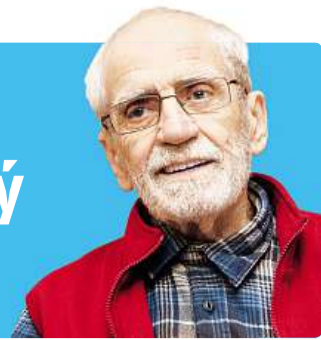

Vypravěč
Jiří Stránský
slaví

LIDOVÉ NOVINY

ÚTERÝ 12. SRPNA 2014

NEZÁVISLÝ DENÍK ZALOŽENÝ 1893

CENA 16 Kč | XXVII/187*

Černý scénář: Evropa bez plynu

Analýza LN: Jak to bude s dodávkami plynu z Ruska? ERÚ bude kontrolovat obchodníky, zda mají dost velké zásoby

JAN ŽIŽKA

PRAHA Česko se připravuje na krizovou variantu – přes Ukrajinu v zimě nemusí dorazit vůbec žádný plyn. Na východě Ukrajiny zuří válka, napětí mezi Ruskem a Kyjevem stoupá.

„Evropa musí v každém případě počítat s tím, že dodávky plynu přes Ukrajinu se stávají nepředvídatelnými,“ řekl LN český velvyslanec pro energetickou bezpečnost Václav Bartuška. Toto nebezpečí potvrdil také ukrajinský premiér Arsenij Jaceňuk, který připustil, že přepravu plynu z Ruska na západ by mohl Kyjev zatrhnout v rámci vlastních sankcí vůči Moskvě.

Česko není tak zranitelné jako některé státy jihovýchodní Evropy. Ohroženy jsou zvláště země jako Bulharsko či Srbsko, jež si zatím nevybudovaly alternativní plynovody a potřebnou kapacitu zásobníků. Hůře jsou na tom i Maďaři, kteří zatím „neobrátili“ tok suroviny plynovodem, který vede do Rakouska.

Česko naopak může těžit z propojení zdejší plynárenské soustavy s Německem, plyn – včetně toho ruského – sem může putovat ze západu. Díky letošnímu relativně teplému počasí se navíc daří rychle naplňovat tuzemské zásobníky plynu.

Výpadek ukrajinské cesty, která zajišťuje zhruba polovinu rus-

Nečekaný vývoj

„Před několika měsíci nikdo neočekával, že evropské sankce zasáhnou pět velkých ruských bank včetně Sberbanky nebo obří státní ropnou firmu Rosněf, která se podílí na velkých projektech se západními partnery.“
Václav Bartuška

kých dodávek do Evropy a celkově asi pětinu importu do EU, přesto může změnit poměry na evropském i českém trhu. Dostupného plynu může být méně, jeho cena poroste. Větší část dodávek plynu domácnostem přitom dnes

zajišťují dodavatelé, kteří suroviny nakupují na burzách nebo od jiných obchodníků.

Energetický regulační úřad už vyhlásil, že u všech obchodníků provede hloubkovou kontrolu, zda si vytvářejí na zimu dostateč-

né zásoby. „Kontrola je z hlediska národní energetické bezpečnosti nezbytná,“ prohlásila předsedkyně ERÚ Alena Vitásková.

Ještě horší krize by nastala v případě, že by kvůli rostoucímu napětí mezi Západem a Ruskem byly přerušeny ruské dodávky přes Polsko, Turecko nebo podmořským plynovodem Nord Stream do Německa. To zatím nevyplývá příliš pravděpodobně.

„Před několika měsíci nikdo neočekával, že evropské sankce zasáhnou pět velkých ruských bank včetně Sberbanky nebo obří státní ropnou firmu Rosněf, která se podílí na velkých projektech se západními partnery,“ připomíná Bartuška. **Více čtěte na straně 12**

SLOUPEK LN

Sláva politikům!

PETR KAMBERSKÝ

Je oblíbenou kratochvílí nadávat na politiky. Těžko ten nářek rozporovat – s výjimkou energetické bezpečnosti. Zde se chovali nečekaně moudře a strategicky. Necelé tři roky po převratu vláda rozhodla o výstavbě ropovodu Ingolstadt. Těsnou většinou a navzdory odporu Václava Klause, ale rozhodla. Díky velké vstřícnosti bavorské vlády se roku 1994 začalo stavět a o dva roky později byl ropovod zprovozněn.

V ropě jsme udělali poslední strategický zážeh před dvěma lety: stát se stal prostřednictvím své firmy MERO akcionářem konsorcia TAL, které dokáže přivést ropu z italského Terstu. Akcionář má logicky přednostní práva na přepravní kapacitu – a samozřejmě v případě ropné krize kapacita „normálním klientům“ nestačí.

V plynu se podařilo to samé: jako první z východní Evropy jsme podepsali kontrakt na plyn odjinud. Levice sice nadávala na *drahý norský plyn*, ale během plynové krize roku 2009 se z něj najednou stal *norský plyn*.

Investovali jsme nejen do zásobníků, ale i do infrastruktury: díky tomu se roku 2009 ukázalo, že jsme schopni takzvaného reverzu: během jediné noci otočit směr plynu a nikoli ho brát ze Slovenska, ale naopak ho tam posílat.

A zásadní je i důvěra s Německem, jedinou zemí EU, na níž Putinovi opravdu záleží. Přes naše území vede *Gazela*, plynová trubka spojující Sasko s Bavorskem – jsme tedy pro Rusko i Německo klíčovou tranzitní zemí. Česko je zvláštní zem – ale občas umí počítat.

KULTURA

Turné, které změnilo rock

Spanilá jízda kapely Crosby, Stills, Nash & Young, vůbec první stadionová koncertní šňůra na světě, se dočkala zdokumentování až ke svému čtyřicátému výročí.

strana 9

SVĚT

Erdoganův plán

První přímo zvolený turecký prezident Recep Tayyip Erdogan chce vládnout do roku 2023. Tedy do 100. výročí vzniku sekulárního Turecka.

strana 6

SPORT

Pohnutý osud: horolezec Hrubý

Ve stěně jedenácté nejvyšší hory světa Gašerbrum I měl Zdeněk Hrubý loni oslavit již 57. narozeniny. Jenže se jich nedočkal. Jeden z nejuznávanějších českých horolezců, věčně dobře naladěný a vzdělaný chlapík, svůj život zakončil pod jihozápadní stěnou karakóramského obra.

strana 18

Jezídové na útěku. Příslušníci menšiny prchají před islámskými radikály přes rozpálenou pustinu severního Iráku do Sýrie. Kvůli násilí, které rozpoutali příznivci Islámského státu, se desetitisíce jezídů ukrývají bez vody a jídla v horách v okolí Sindžáru. Jezídové vyznávají prastaré náboženství, které obsahuje prvky zoroastrismu, judaismu, křesťanství i islámu. **Více na straně 6**

FOTO REUTERS

Vědci z Prahy staví umělou DNA

Tým Michala Hocka ukazuje, jak může fungovat mezinárodní vědecká skupina

MARTIN RYCHLÍK

PRAHA Minulý týden na ně pěli chválu premiér Bohuslav Sobotka i vicepremiér pro vědu Pavel Bělobrádek. Na koho? Na vědce z elitního Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd ČR (ÚOCHB), kde působil nejen slavný chemik Antonín Holý.

Tamní badatelé se věnují špičkovému základnímu výzkumu. Díky němu jsou schopni i aplikaci v biomedicině a získávají též peníze za patenty. Ústav si nedávno z vlastních zdrojů postavil moderní budovu. Podle mnohých ohlasů vědci za svůj úspěch jed-

nak výjimečně vizionářským ředitelům, dřívě Zdeňku Havlasovi, dnes Zdeňku Hostomskému, ale hlavně tradičně skvělým vědcům, kteří pracují ve dvou desítkách výzkumných skupin.

Hocek Group

Jednou z nejvýraznějších je takzvaná Hocek Group – čili tým profesora Michala Hocka, který se v rámci společné laboratoře ÚOCHB a Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy věnuje bioorganické chemii nukleových kyselin. Před pár dny zaznamenal další z úspěchů, když Pavel Kielkowski a Jindřich Fanfrlík spolu s Hockem publiko-

vali v prestižním časopise *Angewandte Chemie* článek rozšiřující dosavadní znalosti mechanismu replikace DNA.

„Zjednodušeně řečeno, máme umělé stavební kameny, které enzymy zabudovávají do DNA mnohem efektivněji než přirozená písmena genetické abecedy, a vyrábí tedy uměle modifikované nukleové kyseliny,“ řekl LN Hocek. Studii zařadil časopis mezi „hot articles“. Objev skupiny umělých nukleosidů trifosfátů může podle vědců z pražských Dejvic najít využití nejen v diagnostice, ale i v mnoha oblastech chemické biologie. **Pokračování na straně 3**

Uchovávat kávu roky? Nesmysl, říkají experti

MICHAELA KABÁTOVÁ

PRAHA Kdo si chce vychutnat opravdu dobrou kávu, měl by si jí koupit malé množství a hned ho spotřebovat. I vakuově balená zrnka začínají přicházet o aroma a chuť už po třech měsících. „Káva z nich se bude dát pít samozřejmě i po roce, už to ale nebude ono,“ říká Michal Jírek, majitel internetového obchodu Čerstvá káva.

Jenže podle plánů Evropské unie by z balení kávy a dalších potravin mělo zmizet datum minimální trvanlivosti. Cílem je snížit plyn-

vání potravinami. Evropané ročně vyhodí 90 milionů tun potravin. Šestina z tohoto množství skončí v popelnicích zbytečně. Lidé se jídla zbavují, protože mu skončila minimální doba trvanlivosti.

Experti na kávu s plánem nesouhlasí. Při delším skladování totiž hrozí i to, že se „vypaří“ i samotný kofein. Pokud už ale někdo balíček s ní otevře, musí jednat ještě rychleji. „Zrnková káva si uchová aroma a správnou chuť několik hodin, mletá desítky minut,“ dodává Jírek.

Více čtěte na straně 2

PŘEDPLATNÉ 225 555 533

Cena: Německo, Rakousko 1,80 €, Slovensko 1 €

WWW.LIDOVKY.CZ

9 770862 1592036 1 4 1 8 7

České Ukrajince volají do armády

Část ukrajinských mužů žijících v Česku obdržela povolávací rozkaz. Za neuposlechnutí hrozí tvrdé tresty

MICHAL KOLMAŠ
PETRA PROCHÁZKOVÁ

PRAHA „Když mému muži před časem došel povolávací rozkaz od ukrajinské vlády, zděsila jsem se,“ říká zhruba čtyřicetiletá Ukrajinka, která již řadu let žije v Praze. Obává se, že by o manžela mohla přijít. Proto také odmítá, aby se muž do domoviny vrátil. „Nikam ho nepustím,“ říká bojovně.

Pokud by ale muž k plnění branné povinnosti nenastoupil, v krajním případě by mu mohlo hrozit až pět let ve vězení.

Stejně na tom je dalších zhruba dvacet tisíc Ukrajinců žijících v Česku, většinou imigrantů s dlouhodobým nebo trvalým pobytem, kteří do země přišli zejména za prací. Svůj pobyt zde ale neoznámili ukrajinským úřadům.

Vláda jim nedávno zoslovávala povolávací rozkaz s lhůtou, do které se mají domácím úřadům hlásit. „Pokud je dostali do vlastních rukou, a přesto jich neuposlechli, trestní stíhání jim opravdu hrozí,“ vysvětluje tajemnice ukrajinské ambasády v Praze Julija Kločková.

Jak dodává ukrajinský konzul Valerij Lobač, pokud by se ukrajinským úřadům v Česku – tedy ambasádě v Praze nebo konzulátu v Brně – nahlásili, povolávací rozkaz by na ně nedošel. Lobač proto Ukrajince vyzývá, aby se na úřady obrátili.

Bez vědomí ambasády

Důvodů, proč někteří Ukrajinci svůj pobyt diplomatům nehlásí, je hned několik. „K tomu, aby si v Česku vyřídili dlouhodobý nebo trvalý pobyt, se ambasádě hlásit nemusí,“ říká ředitel ukrajinské iniciativy v ČR Viktor Rajčinec.

„A pokud něco s úřady řešit musí, odjedou to udělat do domoviny,“ dodává Rajčinec.

Někteří z nich navíc podle něj o povinnosti hlásit se u ambasády nemusí vědět. A jiní zase nechcejí, aby ukrajinské úřady věděly, kde se nacházejí.

„Není to sice trestné, ale je to určitě jejich pochybení,“ vysvětluje Julija Kločková. Její úřad v současnosti nemá žádné pokyny od centrální ukrajinské vlády, aby ná-

Požehnání odvedencům. Ukrajinská armáda povolává záložníky. Dopisy poslala i mužům, kteří žijí v Česku.

FOTO PROFIMEDIA

bor Ukrajinců žijících v zahraničí organizovali.

„Samozřejmě ale mohou do armády nastoupit dobrovolně,“ dodává Kločková. Přibližný počet Ukrajinců, kteří z Česka do ukrajinské armády narukovali, ale ambasáda nemá.

Po odvodu by Ukrajinci nastoupili do armádních záloh. Před odesláním k bojovým jednotkám by je čekal výcvik. Až potom by se

Ukrajinci v Česku

- České úřady evidují **120 tisíc Ukrajinců** žijících v Česku.
- Ukrajinská ambasáda odhaduje, že v tuzemsku žije **150 až 200 tisíc** lidí s ukrajinským pasem.
- Přibližně 20 tisíc ukrajinských mužů, kteří pobývají na českém území a **doma to nenahlásili**, nyní čelí povolávacímu rozkazu.

mohli zapojit do vojenských operací proti separatistům, které již několik měsíců sužují východní části Ukrajiny.

568 mrtvých

Ukrajinská armáda včera přiznala ztráty: od začátku konfliktu oficiálně padlo 568 jejích vojáků a dalších 2210 utrpělo zranění. Ukrajinci v Česku na „své“ vojáky nezapomínají.

„Zejména ze začátku konfliktu byla podpora ukrajinské armádě silná. Z Česka se vypravovaly minibusy s potřebnými věcmi a s pomocí člověka v tísně se udělala sbírka, na kterou přispěla i řada Čechů,“ popisuje Rajčinec.

lidovky.cz

Vývoj na Ukrajině sledujte na serveru Lidovky.cz

Polovina Čechů se bojí velké války

PRAHA Skoro polovina Čechů se obává, že některý ze současných ozbrojených střetů ve světě přeroste do takových rozměrů, že ohrozí i Česko. Třetina lidí si myslí, že stát by měl obnovit povinnou základní vojenskou službu.

Vyplývá to z průzkumu společnosti Median pro Český rozhlas.

Obavu z konfliktu, který by se dotkl i České republiky, vyjádřilo v průzkumu 46 procent dotázaných, rovná polovina ale tento strach nesdílí. Jako nejrizikovější vidí Češi pro svou zemi boje na východní Ukrajině.

„Ta obava z nějakého širšího světového konfliktu, který by zasáhl i Česko, je hodně hnaná obavou z konfliktu na východní Ukrajině, do kterého se zapojuje NATO, Rusko – minimálně v symbolické, rétorické rovině,“ komentoval výsledky Daniel Prokop z agentury Median.

Návrat základní vojenské služby chce 37 procent lidí

S výrazným odstupem lidé svůj strach spojovali s Talibanem v Afghánistánu a radikálními islamisty v Iráku. Až pak následovaly obavy z konfliktu mezi Izraelem a Palestinou.

Pro návrat základní vojenské služby se vyjádřilo 37 procent Čechů. Podpora byla vyšší hlavně u starších ročníků, například u lidí od 60 let výše skoro poloviční. O něco větší podporu měly odvody podle Prokopa u žen než u mužů. „Rada z nich s tím má nějakou negativní zkušenost a cítí nějakou empatii k mladší generaci, že si ten rok až dva života na vojně můžou odpustit,“ dodal. Zachování nynějšího stavu, tedy brannou povinností jen při ohrožení státu nebo válečném stavu, podpořilo 36 procent lidí, pro povinné odvody při nedostatku profesionálních vojáků se vyslovilo 23 procent. Do parlamentu by měl na podzim zamířit návrh, který by dal vládě možnost zavést i v době míru plošné odvody. Ministerstvo obrany se tak chce vyrovnat s nedostatkem příslušníků aktivních záloh.

Median se v průzkumu na počátku srpna dotazoval 1142 lidí ve věku od 18 let. čtk

Vědci z Prahy staví umělou DNA

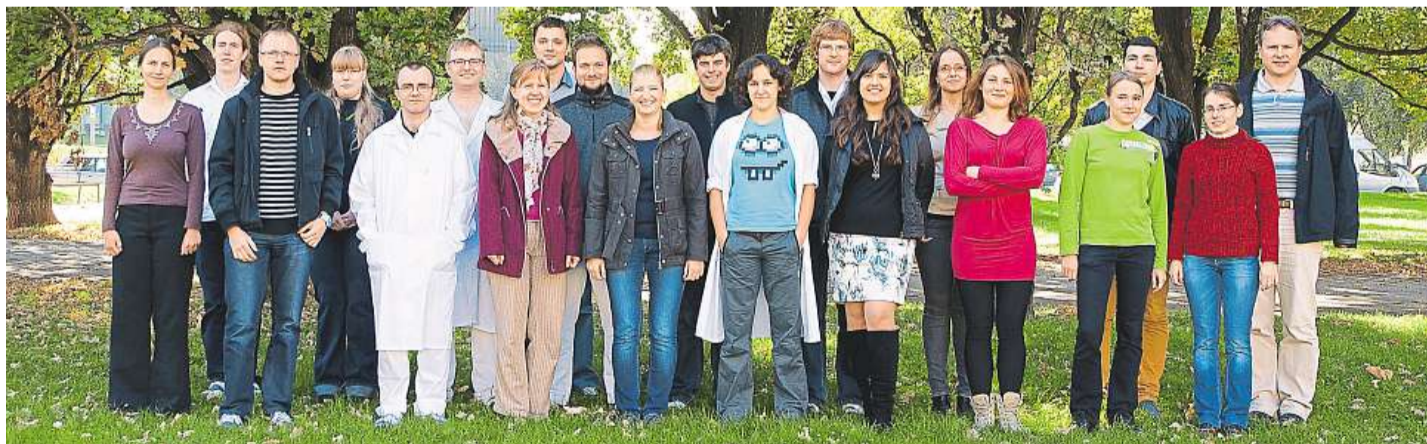
Dokončení ze strany 1

„Takových článků máme už více. Někdy jsou to věci, které jsou více aplikovatelné, a pak i studie, které jsou spíše obecně zajímavé a mohou třeba i přepsat učebnice. Tohle je ten druhý případ,“ říká Hocek, jenž má ve čtyřiačtyřiceti letech na kontě přes 160 článků s takřka čtyřmi tisíci citacemi.

Opravdu mezinárodní tým

Tématu se jeho skupina věnuje přes osm let. „Dlouhodobě se zabýváme tím, že používáme enzymy DNA nebo RNA polymerázy na syntézu modifikované DNA a RNA. Máme na to spoustu aplikací, používáme to v diagnostice, můžeme části DNA obarvit či rozsvítit,“ říká Hocek s tím, že studie si vyžádala dva roky, ale neobešla by se bez předchozí práce.

„Tohle je už náš šestý článek v *Angewandte Chemie*. Výběr mají ostrý. Poměrně dost pro ně i recenzují, takže vím, že recenzenti vyzývají, aby na článcích nenechali nit suchou. Je to typicky německý přístup. U všech našich předchozích studií to drhlo, recenzenti měli řadu kritických připomínek a požadavků na úpravy. Ale poslední studii přijali za šest dní. Bez připomínek,“ usmívá se Hocek. Oba hodnotitelé pří-

Vědci z devíti zemí. Do výzkumné skupiny Michala Hocka, která se v Akademii věd a na Přírodovědecké fakultě UK zabývá bioorganickou chemií nukleových kyselin, patří nejen Češi, ale i Kanadán, Francouz, Polka, Ukrajinci, Ruska či Srb. „Jsou to velmi talentovaní mladí lidé,“ říká Hocek (vpravo nahoře).

FOTO: ARCHIV, ÚOCHB

mo napsali, že jde o „paradigm shifting“, o posun paradigmatu.

Vědci v ÚOCHB proto očekávají, že by se studie mohla dočkat mnoha citací. „Na druhé straně dnes není na světě tolik laboratoří, které technicky náročnou enzymatickou syntézu nukleových kyselin umějí udělat. Snad dvacet, je to hodně hi-tech,“ míní Hocek, jenž má šestnáct doktorandů.

Pokud by se v budoucnu podařilo syntézu umělých i přirozených substrátů udělat nikoliv jen ve zkumavce, ale přímo in vivo (tedy uvnitř buněk živých organismů), bylo by to vědecké terno.

Třeba se to podaří někomu z nastupující generace „labu“, v němž jsou nejen Češi, ale i Kanadán, Francouz, Ukrajinci, Polka, Ruska či Srb. „Našli si naše články, líbila se jim naše věda, tak se ucházeli o pozici v mé skupině. Jsou to velmi motivovaní a talentovaní mladí lidé, kteří opravdu tvrdě pracují. Není to tak, že bych jim snad měřil čas v práci, ale když sem o víkendu přijdu, třetina z nich tu je – prostě z vlastního zájmu, neboť to chtějí dořešit, chtějí na to přijít,“ říká Hocek.

I on sám je dřič. „Obdivuji jeho energii a pracovitost. Začal si

klást vysoké cíle a jde po těžkých věcech,“ řekl LN Jan Konvalinka, prorektor UK pro vědu.

Hocek s kolegy i spolupředává mezinárodní konferenci SCNAC, kam jezdí světové špičky: třeba

Shankar Balasubramanian (autor nejmodernější metody sekvenace DNA), Marvin Caruthers (autor automatizované chemické syntézy DNA na pevné fázi) i Floyd E. Romesberg (autor stěžejní stu-

inzerce

Praha - Dubaj
od podzimu až 6x týdně
8.500 Kč
od
smartwings.com
Golf bag ZDARMA!
Letiště Praha